

Bolbora, hanburgesak eta Coca Colaren jaunak

**LAURA PENAGOS
RODRÍGUEZ**
ANTZEZLEA ETA
SORTZAILEA

ruñeko Katu tabernan oihuka kantatzen zen, Malincheren madarikazio kantu famatua: *"Y en ese error, entregamos la grandeza del pasado, y en ese error nos quedamos trescientos años esclavos"*.

Hego Amerikan –bereziki Kolonbianjaioa izatea ez da batere eroso, tamalez. Oinak babaz josiak eta zapata estuak jantzita ibiltzea bezalako zerbait dela esango nuke. Batez ere, hemengo abizenak izan ezean, adibidez: Gabiria, Ospina, Mendietta, Etxandia, Garai, Aristizabal...

–Amerikako aurkikuntzaren eguna!
–Ez zen aurkikuntza izan! –Lehenagotik ere baginen! –Bi kulturen arteko topaketa!
–Ez, genozidioa izan zen! –Arrazaren eguna!
–Ez, ez dugu ezer ospatzeko! –Bai, bai, jakina! Erresistentziaren eguna!
–Egia, gure herriei duintasuna eman behar diegu!
–Bai, herri indigenen erresistentziaren eguna!

1492ko urriaren 12an hasi zen kolonialismoaren prozesua Hego Amerikan, espainolek eta euskaldunek bolbora eta anbizio nahia eraman zituzten hara. Indigenek lumak, geziak eta urrea jarri zituzten. Ondorioa, soberan ezaguna. Mendeak pasatu dira, eta nahiz eta genozidioa duintzeko eta aldarrikatzeko hitzak berresmatzen ditugun, trauma trauma da, eta traumaren arrastoek bahituta gaude oraindik. Baina denak berdin jarraitzen du. Helburu zaharrak lortzeko modu berriak. Dominazioak jarraitzen du, yan-

kien menpe gaude, europarren menpe gaude, eta kontrol militarra, politikoa, ekonomikoa eta erlijiosoa mantentzeko prozesu sistematikoak aurrera egiten du gaur egun ere. Behin gure hizkuntzak ahaztuta, argiak kendu zizkiguten, eta bakardadean itsu-itsuka, erreferente guztiak galdu genituen, horietatik gure unibertso kulturala eta emozionala salbatzeko aukerekin batera.

XXI. mendean oraindik ez dakigu zer den latinoamerikarra izatea. Ez zaigu iritsi gure arbasoen pentsamenduaren logika gaurko balioei zentzu zabala emateko. Zer sistema politiko-ekonomiko, sexual erotiko-afektibo garatu nahi dugu? Nola antolatu nahi dugu geure burua? Nolako harremanak izan behar ditugu animaliekin eta lurrarekin? Gure arbasoen ondarririk gabe, ezin gara hausnarketa zintzo batean murgildu gure errealitatea birpentsatzeko eta berreraikitzeke. Kolonialismoak aurrera jarraitzen du metastasia eragin digun minbizia balitz bezala.

Kolonialismoa ez da garai bateko kontua, izan ere, oinarrian ditu esklabotza eta menderakuntza, gure egungo sistema elikatzen duten balioak, hain zuzen ere. Horrela garatu zituzten estatu modernoak jaun kolonizatzaileek. Horrela garatu zuen Europak Berpizkundea Italian eta Entziklopedismoa Frantzian, Hego Amerikako duintasuna, urrea, eta odola ustiatuta. ●

Aholku permanenteki pertinentea

CASTILLO SUÁREZ
IDAZLEA

rla batean dagoen etxe batean nago, itzulpengintza lantegi batean. Leihoak itsasora ematen du eta gauez ezer ez da entzuten itsasadar batean gaudelako, ez itsaso zabalean. Isiltasunak esnatu nau eta sabaia argi etenkari batek argiztatzeko duela ohartu naiz. Ez dago itsasargirik gertu. Ez dakit nondik heldu den, baina niri oroitarazi dit gurasoen etxean bizi nintzeneko garaia. Guardia Zibilek Patrolak gauez ibiltzen ziren gure etxe inguruko pistetatik, eta, tarteka, haien fokuetako argiak leihoetatik sartzen ziren.

Hemen gaude esateko beren modua zen. Memoriak jauzi egin dit berriro eta Unai Maleskiren poemaren hasiera ekarri dit burutara: *Aholku permanenteki pertinentea*. "Karriken alde bietara begiratzen / irakatsi zigun amak / arrebari eta bioi. / Kuartelen inguruak saihesten / erakutsi zigun, / badaezpada ere." Kuarteletik gertu bizi ginen gu, eta gurasoek ez ziguten etxera oinez joaten uzten. Ahaztuta nuen beldur hura. Edo beharbada umetako beldurrak ez dira inoiz ahazten. Helduarokoak ere ez, noski. ●